

de brees

Vecht & Plassengebied

lentennummer

Jaargang 35 2020

IVN Vecht & Plassengebied laat jong en oud beleven hoe leuk, gezond én belangrijk natuur is. Dat doen we d.m.v. natuuractiviteiten, cursussen, projecten en campagnes. Zelf leren en doen staan altijd centraal. Zie ook onze website <https://www.ivn.nl/afdeling/vecht-en-plassengebied>

De Bres is het tijdschrift voor de leden en donateurs van de IVN afdeling Vecht & Plassengebied. Wij zijn actief in het gebied aan weerszijden van de Vecht met daarin de plaatsen Utrecht, Leidsche Rijn, Vleuten-de Meern, Maarssen, Breukelen, Loosdrecht en Loenen. Dit is een zeer gevarieerd landschap met een rijke natuur. In het gebied organiseren we wandelingen, lezingen en cursussen. Op deze manier proberen we mensen zoveel mogelijk van het landschap te laten genieten en te laten ervaren hoe bijzonder de natuur is.

Nog geen lid? Ontdek de natuur met het IVN! Bovendien steun je als lid ons werk. Wij willen voor iedereen de natuur dichterbij brengen. Ook voor wie het niet vanzelfsprekend is, zoals ouderen, chronisch zieken en kinderen. Jouw lidmaatschap helpt daarbij!

Vanaf € 2,- per maand ben je al lid, meld je aan via de website <https://www.ivn.nl/steun-ivn/word-lid>

Bericht van de voorzitter

Beste leden,

Dit nummer van de Bres staat in het teken van terug- en vooruitkijken. Immers op 26 maart vindt in museumboerderij Vredegoed, Heuvellaan 7, Tienhoven weer de Algemene Ledenvergadering (ALV) plaats. Hierbij wil ik u voor deze ALV uitnodigen.

We kunnen terugkijken op een mooi jaar. Van de paddenstoelenwerkgroep, werkgroep stadsnatuur en de werkgroep Communicatie stond in het vorige nummer van de Bres al een verslag van hun activiteiten. In dit nummer vinden jullie van een aantal andere werkgroepen het verslag. Ook kunnen we met elkaar terugkijken op goed bezochte excursies. Ik wil alle gidsen die deze excursies begeleid hebben hiervoor heel hartelijk bedanken. Ook wil ik de werkgroep stadsnatuur nogmaals bedanken voor het organiseren van J.P.Thijssedag bij het fort Rhijnauwen. We zoeken nog een werkgroep of personen die dit jaar deze dag gaan organiseren. Speciaal wil ik Edith Meijer voor haar jarenlange inzet voor de natuurcursus bedanken. Ondertussen heeft Annelies Speksnijder het natuurcursusteam versterkt. Ook alle andere leden die op een of andere wijze zich afgelopen jaar voor onze afdeling hebben ingezet wil ik bij dezen bedanken. Als afdeling kunnen we niet zonder jullie inzet.

Ook op landelijk gebied gaat IVN veranderen. De Landelijke Raad (vertegenwoordiging namens lokale afdelingen) heeft ingestemd met het principebesluit dat de stichting IVN (werkorganisatie) en de Vereniging IVN (afdelingen) gaan fuseren. Dat IVN uit twee aparte organisaties bestond leidde tot veel vragen o.a. door Postcodeloterij, ANBI, e.d. Duidelijk is dat de verhouding tussen de werkorganisatie en de afdelingen niet wezenlijk zal veran-

Voorplaat: uit de schatkamer van de Commelinhof 300 Rood peperboompje (Daphne mezereum)

Leys en Londo rekenen deze dwergstruik tot de lokale stinzenplanten. De soort komt in een groot deel van Europa voor, maar in ons land alleen plaatselijk in Zuid Limburg en hier en daar in het oosten van ons land.

deren. Zowel de afdelingen als de werkorganisatie houden beide in de nieuwe organisatie hun autonomie. Dit betekent dat alleen de statuten en het Huishoudelijk Reglement van de landelijke organisatie aangepast gaan worden, maar dat die van de afdelingen gelijk blijven. Deze aanpassingen worden in maart 2020 door de Landelijke Raad besproken.

Zoals aangegeven is het ook een moment van vooruitblikken. Op de ALV staan naast de gebruikelijke onderwerpen, zoals het jaarverslag en het verslag van de penningmeester ook nog een aantal kleine wijzigingen in het Huishoudelijk Reglement en het Beleidsplan 2021-2025 op de agenda. Het Huishoudelijk Reglement wordt o.a. aangepast omdat we met onze betaalrekening over gaan stappen naar de Triodosbank en een apart excursietarief voor scholen gaan invoeren. Het voorgestelde beleidsplan is een korter dan het vorige beleidsplan en gaat alleen in op de hoofdpunten van het beleid. We zijn als gehele afdeling verantwoordelijk voor de uitvoering en invulling van dit beleid. Dit zal dan ook een van de onderwerpen worden die op de agenda van het coördinatorenoverleg komt te staan en tijdens de ALV besproken gaat worden. Een van de voorstellen die in het laatste coördinatorenoverleg is besproken, is om met een jaarlijks (niet verplicht) thema te gaan werken. Het bestuur stelt voor 2021 het thema (bio)diversiteit voor. Iedereen die voor 2021 activiteiten gaat organiseren kan zich door dit thema laten inspireren.

Tijdens de ALV treedt Eugénie Weenink als algemeen bestuurslid af. Ik wil haar bij deze hartelijk danken voor haar inzet als bestuurslid. Eugénie heeft aangegeven dat zij de ledenadministratie blijft doen. Op het moment van schrijven is het bestuur nog in gesprek met een aantal kandidaten voor de opvolging. In 2020 hebben we ook 5 jubilarissen in onze afdeling. Mevrouw Koot uit Utrecht is 25 jaar lid van het IVN, mevrouw Wielstra uit Utrecht, de heer Ijtsma uit Maarssen, Lolke Stelwagen uit Vleuten en Steef Cornelissen uit Breukelen zijn allen dit jaar 40 jaar lid van het IVN. Jubilarissen van harte gefeliciteerd met jullie jubileum.

John van Himbergen

Het peperboompje hoort thuis in loofbossen op humeuze, kalkhoudende bodem en bloeit in maart-april.

De plant in de Commelinhof is in 1996 gekocht bij kwekerij "de Batterijen" in Ochten en doodgegaan in 2000. In 2001 is een driejarige zaailing uit Maarssebroek gekregen van Jacobijn Baardmans.

De helderrode vruchten zijn zeer scherp en zwaar giftig.

Locatie: De open hof in Maarssen, Kerkweg 60 (zolderzaal)
Aanvang: 20.00 uur

Agenda

1. Opening
2. Bijkomende agendapunten
3. Notulen Algemene Ledenvergadering 21 maart 2019
4. Verslag penningmeester
5. Kascommissie
6. Jaarverslag 2019
7. Verslag vertrouwenspersoon
8. Nieuws uit de werkgroepen
9. Huishoudelijk Reglement* / Upas
10. Beleidsplan 2021-2025** en keuze thema 2021: (bio)diversiteit
11. Organisatie Jac. P. Thijssedag
12. Aftreden en verkiezing nieuw bestuurslid.
13. Rondvraag
14. Sluiting

Inleiding

Met plezier presenteert het bestuur van de IVN afdeling Vecht en Plassengebied het verslag over het jaar 2019. De missie van het IVN (Instituut voor Natuureducatie en duurzaamheid) is het vergroten van de betrokkenheid van mensen bij natuur en milieu, gericht op een duurzame samenleving. Onze afdeling omvat de gemeenten Utrecht en Stichtse Vecht. In 2019 heeft onze afdeling 33 nieuwe leden mogen verwelkomen en 9 personen hebben hun lidmaatschap opgezegd. In totaal hadden we op 1 januari 2020 270 leden.

De afdeling organiseert jaarlijks meerdere publieksgerichte activiteiten en cursussen. De excursies die wij organiseren, worden goed bezocht. In totaal door 624 volwassenen en 146 kinderen. Ook de natuurcursus die jaarlijks gegeven wordt, heeft elk jaar veel deelnemers. Tevens geven wij excursies op aanvraag.

De J.P.Thijssedag werd georganiseerd door de werkgroep stads-

natuur en vond rond en op fort Rhijnauwen plaats. Onze website www.ivn.nl/afdeling/vecht-en-plassengebied wordt goed bezocht. Op deze website vindt men de belangrijkste informatie over onze vereniging zoals de excursies, de wijze van aanmelding, de diverse werkgroepen, het Beleidsplan en het Huishoudelijk Reglement. In dit jaarverslag vindt u van diverse werkgroepen een kort verslagje of een foto-impressie van het afgelopen jaar en het financieel jaaroverzicht. Van de paddenstoelenwerkgroep, werkgroep stadsnatuur en de werkgroep Communicatie stond in het vorige nummer van de Bres al een verslag van hun activiteiten.

Het bestuur

Gedurende dit jaar heeft een bestuurswisseling plaatsgevonden. Tijdens de ALV van 21 maart 2019 is Hanneke Boom afgetreden en is Terenia de Reus als penningmeester gekozen.

Het bestuur bestond uit: John van Himbergen, voorzitter,

Truus Lefeber, secretaris, Terenia de Reus, penningmeester, Eugénie Weenink, algemeen lid, (aftredend tijdens ALV 2020) Marloes van der Beek, algemeen lid, Christian Naethuys, algemeen lid.

Het bestuur heeft 5 x vergaderd. De voorzitter bezoekt ook de vergaderingen van de regio. Het bestuur organiseert de nieuwjaarsreceptie en voor het eerst vond dit jaar het coördinatorenoverleg plaats. Speerpunten waren dit jaar onder andere het uitwerken van de voorstellen die zijn opgehaald en getoetst in het coördinatorenoverleg, in het kader van de nieuwe privacy wetgeving het actualiseren van de actieve ledenlijst en het continueren en verbeteren van de publieksactiviteiten.

Voor 2019 is uit het 'De Winterfonds' (een legaat) geld besteed aan de loepjes voor de paddenstoelenwerkgroep en aan de aanschaf van drachtbomen die aantrekkelijk zijn voor o.a. bijen, zoals een Sneeuwkllokjesboom in de Commelinhof.

Verlies en winstrekening 2019

Omschrijving	Werkelijk 2018		Begroot 2019		Werkelijk 2019		Begroot 2020	
	debet	credit	debet	credit	debet	credit	debet	credit
Cursuskosten	939,34		750,00		358,48		500,00	
Spreker docemten	60,48		200,00				100,00	
Zaalhuur	592,60		600,00		1006,15		1000,00	
Reclamekosten	235,95		200,00		139,15		150,00	
Onkosten vrijwilligers	69,81		150,00		67,55		50,00	
Kosten activiteiten	451,35		450,00		1032,62		500,00	
Verenigingsactiviteiten	163,82		200,00		334,18		450,00	
Administratiekosten	496,58		450,00		301,67		300,00	
Bres	1724,83		1800,00		1024,84		1200,00	
Bankkosten	32,78		50,00		168,30		150,00	
Overige bestuurskosten	617,65		200,00		167,14		150,00	
Mutatie voorraad	71,18		100,00		1000,00		1000,00	
Ontvangen contributies		2744,00		2094,00		3496,80		2200,00
Ontvangen donaties		567,50		440,00		277,50		100,00
Opbrengst winkeltje		56,23		50,00		449,00		45,00
Collectebus activiteiten		769,44		900,00		965,40		700,00
Aangevraagde excursies				100,00		150,00		200,00
Cursusgelden		2368,50		2200,00		2457,00		2300,00
Rente opbrengst banken		38,17		35,00		10,61		5,00
Winst	1087,47		669,00		2206,23			
	6543,84	6543,84	5819,00	5819,00	7806,31	7806,31	5550,00	5550,00

Balans

Omschrijving	2018		2019	
	debet	credit	debet	credit
Kapitaal		4887,57		5475,04
Reservering Commelinhof		1703,96		1443,52
Reservering NGO		418,82		918,82
Reservering F. de Winterfonds		15651,66		15156,61
ASN-spaarrekening	19352,65		22363,22	
Giro	2200,98		3410,53	
Spaarrekening	133,89		4433,93	
Crediteuren		602,20		
Vooruitbetaalde posten		24,00		
Voorraad goederen	2061,96		1061,96	
Resultaat		1087,47		7649,45
TOTAAL	23749,48	23749,48	31269,64	31269,64

F. de Winterfonds

Jaar	Stand	Onderwerp	Toegewezen
Restant donatie 2014	20.000,00	Vleermuiskasten	255,21
		Vechtensteindag	158,83
		Uitbreiding Commelinhof	500,00
Restant donatie 2015	19.085,96	Uitbreiding Commelinhof	500,00
		Advertentiereeks	250,00
		Workshop voor gidsen	250,00
Restant donatie 2016	18.085,96	Natuurgidsencursus	500,00
		Uitbreiding Commelinhof	500,00
Restant donatie 2017	17.000,00	Batdetector	300,00
		Nascholing gidsen	500,00
		J.P. Thijssedag	200,00
Restant donatie 2018	15.700,00	Nascholing gidsen werkgroep Utrecht	333,00
		Uitbreiding Commelinhof	333,00
		Kinderactiviteit werkgroep Utrecht	333,00
Restant donatie 2019	15.651,00	Sneeuwkllokjesboom Commelinhof	205,62
		Loepjes bij excursies PaddenstoelenWG	288,43
Restant donatie 2020	15.156,95		

Andere tijden

In dit jaarverslag over 2019 kijken we wat verder terug..... Het was in het jaar 2000 dat een paar enthousiaste IVN-leden de natuur (voorheen 'groen') cursus opzetten. En als je een beetje rekt, weet je wat dat betekent: 'we' bestaan 20 jaar! Sharon van Straalen, Hennie Suidman, Luus Versteegen en Ton Lindemann hebben destijds een stevig fundament gelegd waar we nog steeds succes mee behalen. Velen hebben hun steentje bijgedragen, niet in de laatste plaats de gidsen die met hun deskundigheid en bevoegdheid de cursisten hebben weten te boeien. Ook in 2019! Weer 10 onderwerpen, verdeeld over 10 bijeenkomsten (lezing en excursie) in het voorjaar en 10 in het najaar. Reclame maken is nauwelijks meer nodig, 43 deelnemers hebben in 2019 met ons meegedaan! Nieuw in ons aanbod waren de onderwerpen Sprinkhanen en krekels, Vogels in Den Treek, Watervriendelijke tuinen en 'Kraaiachtigen'. Helaas neemt het natuurscursusteam na 8 jaar trouwe dienst afscheid van Edith Meijer. We zullen haar inzet, enthousiasme en liefde voor de natuur enorm gaan missen, 'op Edith kon je 'bouwen'! Gelukkig neemt Annelies Speksnijder haar plek in. Heel veel dank Edith en welkom Annelies. *Op naar de 25!*

Natuurscursusteam (Bernadet Sijmons, Edith Meijer en Inez Kol-laard)

Vogelwerkgroep Jaarverslag 2019

Het was weer een mooi vogeljaar. Naast de 'eigen' tweewekelijkse excursies, zijn er drie publieks-excursies georganiseerd, steeds begeleid door drie gidsen van de werkgroep. Op 14 april was de bestemming natuurgebied de Waverhoek. Daar konden de 12 deelnemers genieten van zingende rietvogels, foeragerende steltlopers, en kleurrijke eenden zoals de krooneend, smient, wintertaling en zomertaling. Op 19 mei was het de beurt aan de Groene Jonker. Hoogtepunten van deze excursie waren de vele kluten, maar ook de geoorde fuut, kempaan, oeverloper, witgat, koekoek en natuurlijke de vele blauwborsten. De 8 deelnemers waren enthousiast over de 42 verschillende soorten die gespot werden. In september werd

voor de eerste keer een excursie gehouden langs het Bert Bospad, met als onderwerp niet alleen de vogels, maar ook de verlanding van de Westbroekse Zodden. Enthousiast sprongen de 20 deelnemers op en neer op het trilveen en bekeken ze de zonnedaauw, voor velen de eerste keer in hun leven. Ook in 2020 zal deze excursie weer aangeboden worden. Namens de vogelwerkgroep, Annelies Speksnijder

Verlag werkgroep Langeafstand wandelingen

In 2019 zijn door de werkgroep weer 4 dagwandelingen georganiseerd, met als doel IVN-ers, actief of niet meer actief, bij te scholen, en in aangenaam gezelschap een dag in de natuur door te brengen. In verschillende landschappen van Nederland is weer gewandeld. De eerste in maart zou een NS wandeling van Driebergen-Zeist naar Maarn zijn. I.v.m. te weinig deelname is deze afgelast.

In mei liepen we met 5 mensen de NS wandeling Beukenburg van Bilthoven naar Utrecht. Via de landgoederen van Bilthoven en de mooie Oosterspoorbaan (oude spoorbaan) in Utrecht. In juni met 3 deelnemers een wandeling in Kamerik, een rondje langs de Grecht vanaf het Oortjespad. De laatste wandeling in oktober. Met 5 deelnemers is alsnog de NS wandeling van Driebergen-Zeist naar Maarn gelopen. Gezien een sterke afname van de belangstelling en blessureleed van werkgroepcoördinator Sharon van Straalen is bij haar twijfel ontstaan over het voortbestaan van de werkgroep. Als niet meer actief lid leek het haar beter als de organisatie weer in handen is van actieve leden. Daarom heeft Willemien het initiatief genomen om de werkgroep nieuw leven in te blazen. Er hebben zich inmiddels vier nieuwe leden aangemeld, na een e-mail aan de actieve leden.

De plannen voor 2020 zijn inmiddels gemaakt en daarom vermelden we graag de 4 data en doen een oproep om ook eens op een zondag mee te wandelen. Voor 2020 heb ik gekozen voor het thema WATER. Na bestudering van het excursie programma kom ik op de volgende data. 19 april, 7 juni, 16 augustus en 4 oktober.

De locaties waar we gaan wandelen zijn als het volgt:

19/4 Via Yburg richting Muiden-Muiderberg
7/6 het Bellopad
16/8 Marker Wadden
4/10 Leuvenumse beek

Jaarverslag 2019 vleermuiswerkgroep

Zoals gewoonlijk begonnen we het jaar met enkele wintertellingen. Deze wintertellingen worden jaarlijks in januari of in de eerste helft van februari gedaan bij vaste tellocaties. Ze worden o.a. gebruikt om bij te houden hoe het met de vleermuissoorten in Nederland gaat. Wij tellen ieder jaar in en bij kasteel Haarzuilens, de stookkelder van Nijenrode, de ijskelders van Doornenburg en Vechtenstein en de vleermuis kelder in Haarzuilens. Verder kijken we in kasten op golfbaan De Haar, op de Parkweg in Vleuten, en de kasten in Vechtenstein. Vooral de kasten op de golfbaan zijn elk jaar een succes. In Vechtenstein waren een aantal kasten er slecht aan toe en enkele waren gesneuveld door het kappen van veel bomen in het park. Vanwege het succes op de golfbaan hebben we Ralph Korstenhorst gevraagd om ook een paar kasten te maken voor Vechtenstein. Ralph maakte enkele mooie kasten en samen hebben we ze opgehangen.

Ook dit jaar zijn we op zoek gegaan naar de 2-kleurige vleermuis. We hebben ze wel gehoord en gezien, maar helaas vonden we dit jaar niet het kraamverblijf. Het is wel erg jammer dat we zo'n zeldzame soort voor Nederland onvoldoende in kaart kunnen brengen. Vooral het gebrek aan menskracht speelt hierbij een rol. In 2020 gaan we het natuurlijk weer proberen en hopen we op meer hulp troepen. We hebben o.a. aan enthousiaste NJNers (Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie) om hulp gevraagd. Hopelijk vinden wij dit jaar weer hun kraamverblijf.

Ieder jaar gaan we ook een paar keer 's avonds tellen in het park van kasteel De Haar. Dit levert altijd een groot aantal waarnemingen op van veel verschillende soorten vleermuizen. Dit jaar hield ecologisch bureau Viridus daar ook een telling. Wij mochten met ze mee. Eén nacht werden er vleermuizen gevangen en één nacht gingen we met warmtecamera's op stap. Vleermuizen vangen gebeurt net

als bij vogels met mistnetten. Het waren voor ons leuke en leerzame ervaringen. Dit jaar gaven wij weer 2 excursies vanuit het IVN. De belangstelling was bij beide excursies niet zo groot. Mogelijk was de gebrekkige publiciteit een oorzaak. Voor 2020 hebben we nu één excursie aangekondigd. In de nacht van de vleermuis, het laatste weekend van augustus, gaan we weer in het park van Nijenrode naar de vleermuizen kijken en luisteren.

Jeugd werkgroep

In 2019 zijn Joke, Elke, Iemy en Marijke in het voor- en najaar naar een regionale uitwisselingsbijscholing Kind & Natuur geweest. Onderwerpen waren: Hoe het beste waterbeestjes vangen en bekijken, natuurbelevingsactiviteiten, hoe jeugdactiviteiten in Overvecht worden georganiseerd, eten uit de natuur en hoe moestuinen organiseren bij scholen. Op 22 april a.s. is er weer zo'n uitwisselingsdag in Bilthoven. Zijn er nog andere mensen die mee willen, b.v. stagiaires van de NGO?

Marijke is door het landelijk IVN gevraagd of zij voor de organisatie Make-A-Wish met Matteo van 9 jaar die een hersentumor heeft, op pad te gaan om zijn natuurwens in vervulling te laten gaan. Het uitje was ook met zijn zusje, broer en ouders. Hij heeft genoten van het onder de loep nemen van kleine bodembestjes, het bouwen van een hut en het vangen van waterbeestjes. Het hele gezin en ook Marijke, vonden het een bijzondere middag!

Waterwerkgroep

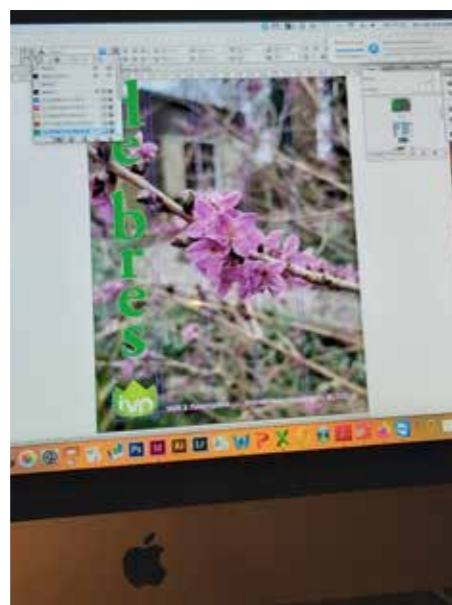
Iemy heeft wel een pluim verdiend, want zij heeft het afgelopen jaar met de Sloopjesdagen de organisatie van de watersafari bij de Maarseveense plas op zich genomen. Het was weer een succes.

In juni hebben de jeugd- en waterwerkgroep (ook met Richard) een bijscholingsavond gehouden met: hoe waterbeestjes vangen, determineren en linken aan de waterkwaliteit. Het was een zeer leerzame én gezellige avond die vooraf ging aan een gezamenlijke picknick bij het Natuurkwartier in Nieuwegein.

De Bres

De Bres is "still going strong". Dit is te danken aan de tijd en energie die Tineke van Schooten en Jaap Stavenuiter besteden aan de Bres. Tineke houdt de afspraken in de gaten en corrigeert iedere tekst. De foutjes die achterblijven komen van de hand van Jan van Schooten en soms van het automatisch afbrekingsprogramma. Wij willen ook de volgende personen bedanken voor hun bijdragen; Klaas Koornwinder, John van Himbergen, Ton Lindemann, Hanni Mik, Titia Kan, Marcel Blekendaal, Eugenie Weenink, Marloes van der Beek, Terenia de Reus, Marijke Zoetelief, Annelies Speksnijder, Willie van Emmerik, Henk Verver, Carin van der Veer en Joop bouwman.

Commelinhof

2019 was een spannend jaar voor de hof. Hoe zouden de honderden bollen zich manifesteren die op de Natuurwerkdag in 2018 zijn geplant.

Helaas, de zeer zachte winter en het droge voorjaar deden veel arbeid teniet. Maar niet getreurd; de voortdurende strijd tegen het woekeren van zaailingen en armbloemig look gaf ons weer handen vol werk.

Daarnaast is er stevig gesnoeid en het pad achter ons theehuisje vernieuwd. En er is naar aanleiding van Henk Ververs plan om drachtbomen te planten, een sneeuw-klokjes boom geplant tijdens de Natuurwerkdag.

In 2019 hebben wij op de zondagmiddagen 137 bezoekers geteld en zijn er verschillende tuingroepen en de Ecologische cursus op afspraak op bezoek geweest.

Er is ook een subsidieaanvraag gedaan bij het de Winterfonds. De oprichter van de Commelinhof, Jan Wolters heeft van een 300 planten, die in de Commelinhof staan een beschrijving gemaakt. In deze beschrijving is ook de herkomst van een aantal planten opgenomen. Deze beschrijvingen zijn op een ouderwerts typemachine getypt en soms met tipp-ex gecorrigeerd. Dit materiaal zit in vier multibandjes en is te kwetsbaar om aan de bezoekers te tonen. Er is geld beschikbaar gesteld om een mooie gedrukte uitgave hiervan te maken.

Krimpde vogels

Veertig jaar onderzoek naar de grootte van trekvogels in een tijd van klimaatverandering.

Sinds 1978 hebben wetenschappers van Chicago's Field Museum in het voorjaar en de herfst dagelijks dode trekvogels verzameld die zich te pletter hadden gevlogen tegen wolkenkrabbers in downtown Chicago. Iedere vogel werd nauwkeurig gemeten en de data werden voor latere analyse opgeslagen. In eerste instantie waren vooral geïnteresseerd in een paar simpele vragen over veranderingen van seizoen tot seizoen en van jaar tot jaar. Immers, in die tijd was het concept klimaatverandering nog nauwelijks op de horizon.

Analyse van de metingen aan 70.716 vogels van 52 verschillende soorten laat nu zien dat tussen 1978 en 2016 alle soorten kleiner werden. Met name de lengte van het onderste deel van het bot in de poot - de tarsus, een bot dat meest representatief is voor het vergelijken van lichaamslengte - werd in detail geanalyseerd. Gemiddeld nam de lengte van de tarsus af met 2,4%. De vleugels groeiden in dezelfde periode juist met 1,3%.

Lichaams grootte van dieren is vaak gekoppeld aan het klimaat waarin ze leven. Soorten of individuen die in koude klimaten leven zijn meestal groter dan hun tegenhangers in warmere gebieden. Omdat de zomertemperaturen in de broedgronden ten noorden van Chicago in de afgelopen veertig jaar gemiddeld met een graad zijn gestegen, denken de onderzoekers dat de vogels door kleiner te worden reageren op klimaatverandering. Kleinere lichamen houden minder warmte vast en zijn daarmee beter bestand tegen hogere temperaturen. Tegelijkertijd zouden de vleugels gegroeid kunnen zijn om de vogels in staat te stellen om de lange migratieroutes af te leggen, zelfs met kleinere lichamen die de energie moeten leveren voor de vlucht.

Jan van Gils, gedragsecoloog bij onderzoeksinstituut NIOZ, deed een soortgelijk onderzoek naar de kanoet, een kustvogel die zijn broedgebieden heeft in het noorden van Canada, Europa en Rusland. Daar stijgen de temperaturen wereldwijd relatief het snelst. "Sommige kanoeten waren over 30 jaar liefst 15% gekrompen", zegt hij. Van Gils schreef in 2016 een artikel

over zijn onderzoek, dat verscheen in het wetenschappelijke tijdschrift Science. "In de literatuur die ik daarvoor bestudeerde zie je dat het een vroege waarschuwing voor uitsterving kan zijn als dieren steeds kleiner worden", zegt hij. "Soms zijn ze een paar eeuwen later dan al uitgestorven. Hoe kleiner, hoe kwetsbaarder. De kanoet gaat nu bijvoorbeeld ook ontzettend hard achteruit."

Volgens zijn collega bij het NIOZ, vogelecoloog Jeroen Reneerkens, toont het Amerikaanse onderzoek evolutie aan, maar dan in sneltreinvaart en door de mens aangezwengeld. "Evolutie hoeft overigens niet slecht te zijn, want daarmee blijven de dieren die zich het beste aanpassen over. Het is alleen de vraag of ze voldoende tijd krijgen om zich aan te passen".

Voor de kanoet geldt in ieder geval dat de populatie sterk afneemt. In hoeverre dit te maken heeft met klimaatverandering is nog niet

duidelijk. Wel is vastgesteld dat de snavel van de kanoet korter is geworden, waardoor hij in de wintergebieden minder goed zijn natuurlijke voedsel - schelpdierdieren, slakjes en kreeftachtigen - uit de modder kan peuteren en meer is aangewezen op plantaardige wortels.

Minister Carola Schouten van Landbouw heeft eind januari na Kamervragen van de Partij voor de Dieren laten weten dat ze zich zorgen maakt over het fenomeen van krimpende vogels. "Dit is inderdaad zorgwekkend en benadrukt nog maar eens de urgentie van het klimaatbeleid". Het is te hopen dat deze zorgen zich op zeer korte termijn vertalen in adequate maatregelen.

Annelies Speksnijder

Bronnen:
Persbericht Chicago's Field Museum 4 december 2019
Online artikel NOS 5 december 2019
Artikel AD 30 januari 2020

foto: Adrie de Groot

Truus Lefeber

Truus Lefeber heeft in 2016/2017 de Natuurgidsenopleiding bij IVN Vecht & Plassengebied gevolgd. In het A4'tje dat ze ter kennismaking schreef, staat dat ze de opleiding is gaan volgen om samen met een groep haar kennis van de natuur op te halen. Daarbij vindt ze het leuk dat ook de stadsnatuur aan de orde komt. Na de opleiding wil ze zich gaan inzetten voor het IVN. Dat laatste maakte zij waar door secretaris van de afdeling te worden. Samen met Joop, haar man, wandelt en fietst ze veel in natuurgebieden met aandacht voor paddenstoelen, dieren of bijzondere planten. Truus is geboren en getogen in Amsterdam, heeft een moestuin en is juf van groep 6 van OBS de Regenboog, een school voor basisonderwijs in Breukelen. Truus: "Als kind woonde ik in de Veeteeltstraat in Betondorp in Amsterdam-Oost en ging geregeld met mijn vader met de bus naar het bos of de heide in de omgeving van het speelpark Oud Valkeveen tussen Naarden en Huizen. Ik was de enige van de kinderen die dat echt leuk vond. Wat ik ook geweldig vond, waren de kampeerweekenden met de scouting in het Beukenwoud bij de Lage Vuursche of 's zomers met de scouting een week kamperen in Vilsteren bij Ommen. Na de middelbare school twijfelde ik of ik de pabo zou gaan doen of een opleiding in de gezondheidszorg. Ik werkte in die tijd in de zomer vier weken bij de kinderdagkampen van de gemeente Amsterdam in de Kennemerduinen. Die ervaring gaf de doorslag om de Pedagogische Academie te gaan doen. Toen ik echter na een aantal jaren in het onderwijs nog steeds geen vaste baan had en dagelijks moest opbellen om te vragen op welke school ik die dag verwacht werd, ben ik alsnog de A-opleiding in de verpleging gaan doen, een vorm van werkend leren". "Uiteindelijk ben ik toch weer in het onderwijs terecht gekomen. Op de school waar ik werk hebben we een leuk team dat iets voor elkaar over heeft. Vijf jaar geleden hebben we besloten om ons onderwijs handen en voeten te geven en daarbij voor het Daltononderwijs gekozen. Ik geef alle soorten vakken, waaronder gymnastiek en handvaardigheid. Momenteel is de vraag actueel hoe de pabo aantrekkelijker te maken, zodat ook jongens voor het basisonderwijs kiezen. Vroeger waren er de K.L.O.S., de Opleiding

tot kleuterleidster en de Pedagogische Academie. In 1984 zijn deze opleidingen samengevoegd tot Pedagogische Academie. Iedere student moet, vaak al in het eerste jaar, een stage bij de kleuters lopen. Daar hebben met name jongens vaak geen zin in. Ik denk dat alle Pabo studenten een keuze voor onder- of bovenbouw moeten krijgen". Truus: "In 2016/2017 heb ik voor de tweede keer de natuurgidsenopleiding gevolgd. Bij de eerste keer waren onze dochters nog klein en kwam ik tijd te kort. Deze keer was het geweldig om met de groep de cursusavonden en de daarop volgende excursies te volgen, speciaal wanneer er alleen of in groepsverband iets gepresenteerd moest worden: van een biologisch moment, de groepspresentatie over 'dodemansvingers', tot een kort verhaal over een boom e.d. Als vierseizoenen project heb ik voor het park Over Holland gekozen. Het park ligt t.o.v. het buitenhuis aan de overkant van de Rijksstraatweg. Het park heeft mooie (zicht)lanen met beuken, platanen en kastanjebomen. Het is bekend om de grote verscheidenheid aan paddenstoelen; zo zag ik er voor het eerst een prachtige biefstukzwam. Het is jammer dat de grond van het park sterk verzuurd is, waardoor brandnetels en bramenstruiken er de overhand krijgen. Bij de start van het project heb ik met de boswachter een ronde door het park gemaakt. Hij vertelde dat het park gerenoveerd zou worden, waarbij als eerste de sloten uitgebaggerd zouden worden: tot nu toe is er nog weinig van terecht gekomen. Na een hevige storm werd het park vanwege de loshangende takken voor twee maanden gesloten. Vervolgens is het dode hout rigoureus opgeruimd. Wanneer je een gezond bodemleven wilt, is dat bepaald geen goed idee. Ik ga er jaarlijks met de klas naar toe om te kijken wat er op en onder de stukken met dood hout groeit. De kinderen vinden dan ontzettend veel paddenstoelen waar ze foto's van maken. En ik hoor van de ouders terug dat de kinderen er met hen ook naar toe willen. Ik heb genoten van de opleiding, maar toch voel ik me geen gids. Ik ben meer iemand die een flink stuk wil lopen en niet steeds ergens een tijd wil stilstaan". Truus: "Ik heb stage gelopen bij de werkgroep 'Natuurkoffer'. Samen met Henny Suidman ben ik meerdere keren bij een tehuis van het Leger des Heils in Maarsen geweest

en bij Zorgcentrum de Aa in Breukelen. We namen veel materiaal mee, van opgezette vogels tot foto's en bloemen. De bewoners zaten rond tafels en wij lieten ze de materialen en foto's zien, waar ze op reageerden met verhalen uit hun jeugd. Voor ons was het seizoen de leidraad. Maar in de praktijk kon het over van alles gaan en was het uiteindelijke doel om de bewoners een leuke middag te bezorgen". "Het mooiste stukje natuur hier in de buurt vind ik dat langs het fietspad tussen Tienhoven en Hollandse Rading. En dan vooral het deel ter hoogte van de eendenkooi en het stuk daar tegenover dat opnieuw is ingericht. Daar komt bij dat we in mijn jeugd in die omgeving op vakantie gingen. Als het om Nederland gaat, kies ik voor gebieden als Zuid Limburg en de Achterhoek. Ik geniet er vooral van om buiten zijn, het liefst in de bossen. Wat de laatste tijd opvalt, is dat er grote delen van de bossen gekapt worden. Het moet de biodiversiteit vergroten, maar de houtkap laat in de Leuvenumse bossen grote kale vlakten na. Waar ik me ook zorgen om maak, is dat het vliegverkeer in het milieudebat ontzien wordt. Er wordt te makkelijk gebruik gemaakt van het vliegtuig. Wij reizen zelf het liefst per fiets of gaan met het openbaar vervoer, ook tijdens de vakanties naar het buitenland. Het moet je toch een zorg zijn als je ziet dat de biodiversiteit onder druk staat, zelfs in natuurgebieden". Truus: "Ik heb nu al elf jaar een moestuin aan de Vecht tussen Maarssen en Breukelen. Ik vind het heerlijk om buiten te zijn. Spitten doe ik in de winterperiode met een spitvork om zo lucht in de bodem te brengen. De grond keren met een schop gaat ten koste van het bodemleven. Ik bemest met compost en incidenteel met koemest. Toen ik elf jaar geleden begon, was de grond lang niet gebruikt en stond er veel zuring, kweekgras en paardenbloemen. Het duurde lang voor ik dat kwijt was en nu moet ik nog steeds strijd voeren tegen de haagwinde. Ik kweek aardappelen, uien, sla, bieten, prei en meerdere soorten kool. Het is me één keer gelukt om een mooie bloemkool te oogsten. Sommige groenten zaai ik zo laat mogelijk om te voorkomen dat er in de vakantie geoogst moet worden".

Jaap Stavenuiter

Ode aan het landschap

Denkend aan Holland... Nou, kom maar op. Brede rivieren? Oneindig laagland? Of dichtgeslibde snelwegen en nieuwbouwwijken?

Volgend jaar organiseert het Nederlands bureau voor toerisme het themajaar 'ode aan het landschap'. Een kolfje naar mijn hand, als kunstenaar, als polderwachter. Net als mijn collega's de landschapschilders 'schilder' ik portretten van het Hollandse landschap. En die zijn niet altijd 'mooi'. Soms zijn ze vreemd of zelfs lelijk.

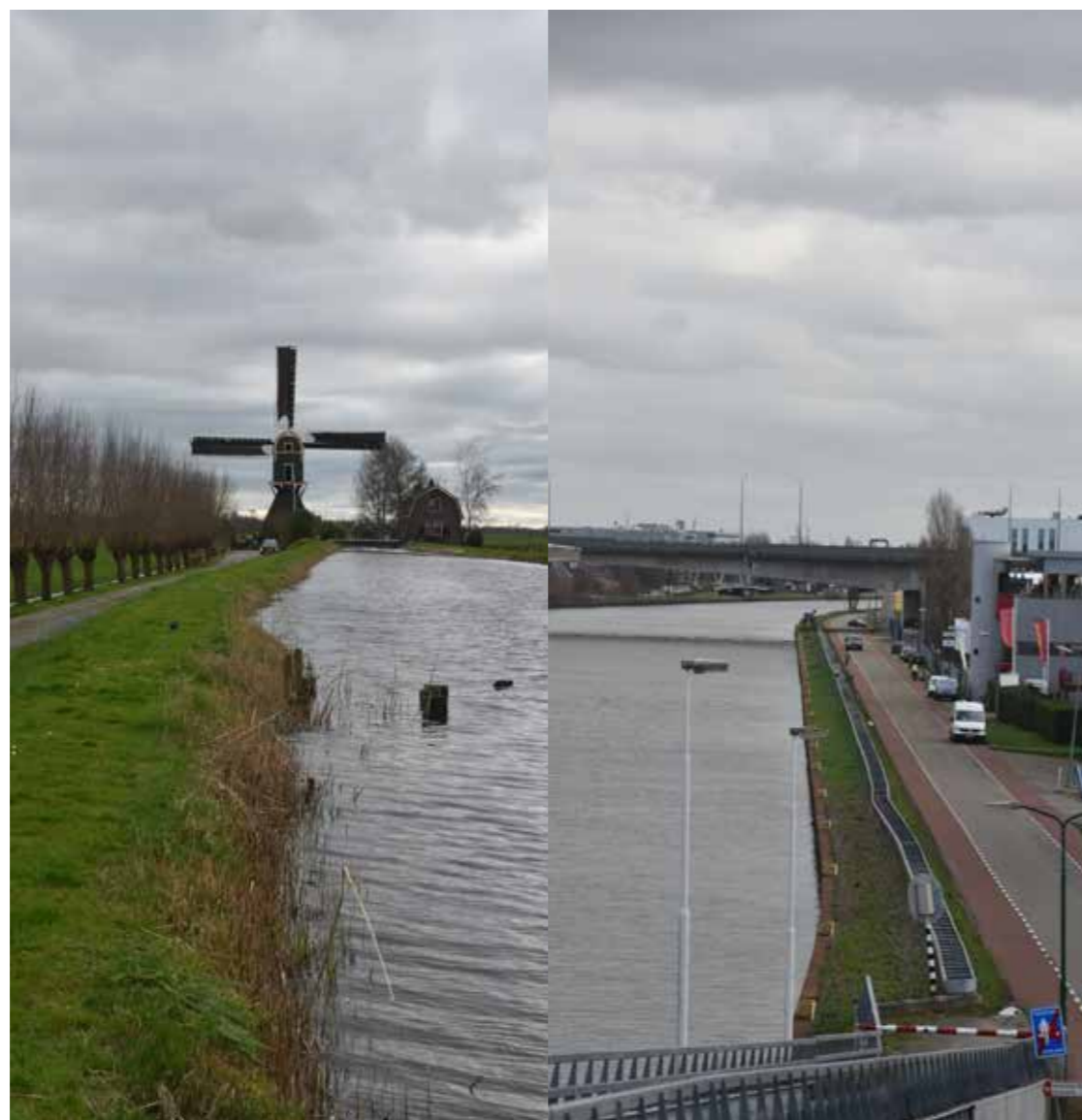
Ik vind het razend knap als een kunstenaar iets natuurgetrouw op doek of papier vast weet te leggen. Zo'n tekening die wel een foto lijkt. Maar ik kan nog meer genieten van een schilder die een paar penseelstreken op een doek zet en dat je dan denkt: he een reiger. Ik zie bij een kunstenaar graag een vogel en meteen wat de kunstenaar daarvan vindt. Zoals de Duitse reiger (beschreven door A.C. Hooymeijer) die onder het slaken van de kreten 'raus raus' langs de slootkant marcheert en zo de inheemse reigersoorten verjaagt.

In 2003 heeft beeldend kunstenaar Marcel Blekendaal de polderwachter in het Hollandse landschap geïntroduceerd. Een boswachter zonder bos, maar met weilanden. De polderwachter maakt wandelingen in de polder, op klompen, met een polsstok. Als 'beeldend kunstenaar' werkt hij aan de verbeelding van de polder. Niet met objecten, niet met schilderijen, maar met mooie, spannende verhalen en af en toe een indrukwekkende gebeurtenis. Uw 'beeld van de polder' zal na de wandeling nooit meer hetzelfde zijn. De polderwachter is een wandelend kunstwerk en vertelt verhalen. Geïntroduceerd door zijn maker om het landschap niet verder te vullen met fysieke objecten. De polderwachter is even aanwezig, werkt aan een imaginair beeld en verdwijnt dan weer. Hij laat niets anders achter dan zijn voetstappen.

Dus ook in mijn schilderij van het Hollandse landschap bevinden zich gras en een koe onder een Hollandse lucht. Maar ik wil dan eigenlijk ook meteen laten zien hoe je als kunstenaar daar commentaar op kunt geven: schilder je zwart- of roodbont of kies je voor de oer Hollandse lakenvelde? Of vervaecht je het boerenland met de natuur door wat Schotse hooglanders door het lange gras te laten lopen? Of leun je wat meer naar rechts en duld je geen buitenlands vee in ons Hollandse landschap en schilder je een Rode Geus? En gloort er aan de horizon een oer Hollandse poldermolen of een hip-Hollandse windturbine? Ik zou kiezen voor de turbine: iele lijnen als voortzetting van een sloot die aan de einder verdwijnt, als dwarse streepjes om de kaarsrechte horizon te benadrukken. Als ultieme Mondriaan.

Op dit moment zijn we bezig met de planmakerij voor 'ode aan het landschap'. En ik zie ook zomaar een rol voor de gidsen van het IVN. Dus denk mee en doe mee!

Denkend aan Holland zie ik drukke figuurtjes die met schepjes en emmertjes proberen onze voeten droog te houden en andere figuurtjes die op social media vertellen hoe het beter kan.

In de kijker

Het bordje langs het Zandpad in Maarssen
Op het Zandpad langs de Vecht in Maarssen, links van de ingang Goudestein staat een bordje met voor velen een ietwat wonderlijke tekst:
Dit pad is bestemd voor wandelaars,

*Fietsen mag hier in geen 100 jaar.
Wilt u dat s.v.p. respecteren?
Met dank van en aan Miep Schilt.*

Bij iedereen die al langer lid is van de vereniging zal de naam Miep Schilt bekend zijn. Ze bezocht een enkele keer een activiteit van de afdeling, daarbij geëscorteerd door Lolke stelwagen en Marijke Zoetelief. Het bord langs het Zandpad kwam er toen ze ter gelegenheid van haar 100ste verjaardag het volgende gedicht aan de burgemeester schreef, waarvan ik alleen het eerste deel heb kunnen vinden.

Op 6 oktober 2010 werd Miep 100 jaar. Volgens Marijke Zoetelief vierde ze dat op 14 september door 100 vrienden uit te nodigen. Vanwege haar verjaardag heeft ze met de burgemeester een wandelingetje gemaakt over het Zandpad, waarbij ze de burgemeester een pittig gedicht heeft overhandigd, met het pleidooi het fietsverbod nu eindelijk eens te handhaven Miep was wat je noemt een bijzonder, maar ook een eigenzinnig mens.

Op haar 16e werd ze van de Chr. MMS in Amsterdam gestuurd. Op haar 49ste is ze de avond MULO gaan volgen, in een klas met 18-jarigen. Haar favoriete taal was het Frans. Om de taal goed te leren

spreken is ze op haar 60ste naar Frankrijk vertrokken om druiven te plukken, maar kwam er terecht tussen Spanjaarden die geen woord Frans spraken. Ze haalde op haar zeventigste haar rijbewijs en reed naar Salamanca om daar Spaans te gaan leren. Als 98-jarige volgde ze een cursus Archeologie van het oude Egypte bij het Hoger Onderwijs Voor Volwassenen en was daarmee de oudste student van Nederland. Miep was behoorlijk doof, daarom gebruikte ze een gehoorset waarbij de docent een microfoonje omgehangen kreeg. Miep overleed op 15 april 2012, honderd-en-een jaar oud.

Jaap Stavenuiter

Aan Mevrouw de burgemeester en ander ambtenaren

*'Het is mij ter ore gekomen
Dat u in september bij mij wilt komen.
Maar, héél lieve en geachte mevrouw,
Dit zeg ik u nu maar eventjes gauw,
Dat dit echt niet kan geschieden
Omdat ik een poosje van hier ga vlieden.
Geen bloemen en ook geen bezoek,
Mijn wens komt uit geheel andere hoek:
Het lijkt mij goed dat u deze nu kent.
Het gaat om het wandelpad langs de Vecht.
Theoretisch klinkt dat echt niet slecht.
Maar nu moet ik toch hierover bomen
Omdat daar steeds meer fietsers komen.....!'*

Ton bedankt voor 25 keer "Wat voor weer vandaag"

Wat voor weer vandaag?

Wasbordwolken

Dit type wolken dat op middelbare hoogte voorkomt, zo'n 2 tot 5 km, luistert naar de officiële naam *Alto cumulus undulatus*. Dit is een wolkentype met een onmiskenbare ribbel- of golfstructuur, waarbij het geheel lijkt op een ouderwets wasbord uit overgrootmoeders tijd. De komst van dit type wolken kondigt, als ook de luchtdruk daalt, een weersomslag aan: de nadering van een warmtefront. Vaak valt dit wolkentype samen met de straalstroom op grote hoogte en zoals we ook op het water kunnen waarnemen, staan de golven haaks op de windrichting.

Het ontstaan van dit wolkentype is te verklaren, doordat voorafgaande aan de frontpassage de relatief warmere lucht in de

hogere luchtlagen al aan het binnendringen is; enkele honderden kilometers voordat het front aan het aardoppervlak passeert. Deze warme en vochtige lucht glijdt als het ware over de koude luchtslaag heen en beide lagen zijn strikt begrensd, gelijk het wateroppervlak en lucht uit ons voorbeeld. De wind zorgt zo voor een golfpatroon, waarbij het dal van de golf zich in de koude lucht bevindt en de top met vochtige lucht in de warme luchtslaag. Zo ontstaat dat wasbord, waarbij we de vochtige warme golf-toppen als golvende banen boven de koude luchtslaag zien verschijnen. Bij het verschijnen van dit wolkentype daalt de barometer gestaag en begint de wind aan te trekken. Vervolgens ruimt de wind ook naar zuidelijke richtingen en wordt ook de bewolking geleidelijk dikker.

Doorgaans gaat er binnen 6 tot 12 uur neerslag vallen. Bij een dooi-aanval tijdens een vorstperiode, eerst als sneeuw, overgaand in ijzel

of ijsregen en ten slotte als regen. Of natuurlijk gewoon als gestage regen. Nadat het front ook aan het aardoppervlak is gepasseerd, ruimt de wind wat verder en wordt ook de regen minder zwaar, gaat over in motregen, of het wordt zelfs droog. Ook gaat de temperatuur stijgen. Er zijn natuurlijk verschillende variaties op dit thema mogelijk. Bij een afzwakkend front bijvoorbeeld trekt de wind niet verder aan en regent het ook minder hard. De barometer daalt niet verder en kan zelfs wat gaan stijgen. Versterkt het front zich, dan gaat ook de luchtdrukdaling na het passeren van het front gewoon verder, maar wat minder snel.

Straks op de camping hoeft u zich dus niet meer onnodig nat te laten regenen bij het zien van dit soort wolken en het volgen van de weerregels. Die barometer heeft u niet echt nodig. Let gewoon op de windrichting en of de wind sterker wordt.

Ton Lindemann

Natuurontwikkeling Heuvellaan

Het eerste dat mij, op weg naar de nieuwjaarsreceptie van IVN Vecht & Plassengebied, op het erf van Vredegoed opviel, was de stilte. Zelfs het geklepper van rekken dat gewoonlijk te horen is als de schapen naar het hooi reiken, ontbrak deze keer. Door de zachte winter was er op het land voor de schapen nog genoeg gras te vinden. Eigenlijk valt mij, als stadsbewoner, steeds weer op hoe rustig het is op de boerderij van Bert van der Tol; zelfs tijdens de 'lammetjesdag', wanneer er meer dan twee honderd bezoekers aanwezig zijn. Kinderen mogen dan de lammetjes aaien of hebben een mandje op schoot met een jong konijntje of een kuikentje; voor hen is het hier een eldorado.

Het deed me denken aan het verslag dat Casper Janssen deed in zijn boek 'Casper loopt' van zijn bezoek aan een boerderij in Gaasterland. Tijdens de voettocht door Nederland liep hij in juni 2017 in Gaasterland het erf op van de boerderij van Sierd Deinum en Joke Ensing. Hij schreef daarover: "Ik dronk koffie op het erf en het viel me op hoe ontspannen Sierd en Joke waren". "Het is ook helemaal niet zo moeilijk", vertelde Sierd. "De koeien doen het werk. Ze eten buiten het gras op, laten de mest achter en brengen de melk naar binnen. Het bedrijf is op die logica gestoeld. Koeien eten van nature gras, het liefst gras dat rijk is aan kruiden, dat vinden ze het

lekkerst en dat is gezond". Sierd en Joke hebben tachtig koeien, die negen maanden per jaar buiten lopen en voor die tachtig koeien is er gras: wat dat betreft een sluitende kringloop. De problemen beginnen volgens Sierd, als je de opbrengst kunstmatig gaat verhogen. Meer koeien, met één snelgroeïende eiwitrijke grassoort, met kunstmest en krachtvoer. Allemaal elementen die je van buiten in brengt: dat veroorzaakt het mest-, fosfaat- en ammoniakprobleem. En wat wordt vergeten, is dat het extra werk en geld kost: het voer, de antibiotica, de medicijnen. "Medicijnen gebruiken we niet, dus een medicijnboekhouding hebben we niet".

Vredegoed is in 1906 gebouwd in opdracht van de familie Schoenmaker. Het woonhuis is van binnen uitgevoerd in Jugendstil. In 1985 is het bedrijf van Bert overgeschakeld van melkveehouderij op het houden van schapen. In de winterperiode blijven de schapen op stal, omdat er dan te weinig gras op het land staat. Ze worden dan naar leeftijd over de hokken verdeeld en als ze binnen staan worden ze geschoren voordat ze lammeren krijgen: dat scheelt ruimte en de dieren blijven schoon. Bert heeft als ras gekozen voor Swifters, schapen die gemiddeld 2,5 lammeren krijgen, maar vierlingen en een enkele vijfeling is niet ongewoon. En nog een voordeel: de schapen kunnen het lammeren alleen af.

Hoewel Bert de schapen in een natuurgebied laat lopen, ruige mest

uitrijdt, geen kunstmest en antibiotica gebruikt - op een middel na om schapen te ontwormen - geen medicijnen gebruikt, mag hij zich geen biologische boer noemen; die categorie kent men in de schapenhouderij niet. En over een eigen stuk natuur hebben we het dan nog niet gehad!

In de winter van 2018/2019 heeft Bert schuin tegenover Vredegoed aan de Heuvellaan een perceel van 3,5 hectare, dat binnen het Natura 2000 gebied ligt, laten inrichten als natuurgebied. Vanaf de lange zijden is van een strook land naar de as toe een laag van 15 tot 35 cm vruchtbare teeltaarde verwijderd, waarbij het profiel van de zandbodem is gevolgd. Het is bijzonder dat je het stuifzand, dat hier na de ijstijd vanuit de huidige Noordzee is terecht gekomen, nu zo kunt zien liggen. Door het verwijderen van de bovenlaag zijn verschillende gradiënten ontstaan van grasland, nat schraalland naar moerasruigten en watervlakken. Op het terrein is maaisel gestrooid van de Kooidijk. In het middengebied wordt een waterpeil aangehouden dat gelijk is aan dat van de Molenpolder en kleine Maarsseveens plas. In de zijsloten is het agrarisch waterpeil aangehouden dat 30 cm lager ligt; wel is het talud aangepast. Het is er nu nog kaal en op wat oeverlopers na is er nog niet veel te zien. Het goede nieuws is dat met de eraanstaande gelegen strook van een andere eigenaar hetzelfde gaat gebeuren. We zijn benieuwd hoe de kavel er na de zomer bijstaat!

De redactie

Vergisplanten

Sommige planten houd je nóóit uit elkaar! Zeker als ze niet naast elkaar staan. Is het de Parse dovenetel of is het Hondsdraf? Fluitenkruid of één van die andere Schermbloemen? 'Planten die op elkaar lijken' is daarom één van de onderwerpen in de voorjaarscursus. In twee andere bijeenkomsten staan typische 'Vechtstreekonderwerpen' centraal: de ontwikkeling van het veen en het waterbeheer in onze mooie omgeving. In de Bethunepolder gaan we weer eens 'vogelen'

Foto's *Saxifraga* freenatureimages

en sinds lange tijd staan de mossen weer op het programma. We gaan ze zien in het Brediuspark in Woerden. Ook na 20 jaar natuurcursus is het ons gelukt om enthousiaste gidsen én deelnemers te verzamelen. We zijn ontzettend blij met de inzet en betrokkenheid van al deze mensen. Laat het voorjaar maar komen, wij zijn er klaar voor!

Natuurcursusteam
(Inez Kollaard,
Bernadet Sijmons,
Annelies Speksnijder)

IVN Tiny Forests in Utrecht

Vier jaar geleden gingen Eugénie en ik naar de landelijke IVN-dag in Leiden en hebben daar een lezing van de Indiase ingenieur Shubhen-du Sharma meegemaakt. Hij heeft het concept van de Tiny Forest bedacht. We waren heel erg onder de indruk. Sindsdien initieert het landelijk IVN de aanleg van deze mini bossen. Voor dit project heeft het IVN een enorm bedrag van de postcode loterij gekregen, waardoor er ondertussen al 64 Tiny Forests zijn aangeplant in Nederland waaronder vier in Utrecht! Bij een aantal Tiny Forests (TF) wordt door vrijwilligers o.l.v. de Universiteit van Wageningen biodiversiteitsonderzoek gedaan. Christian Naethuys en ik doen hier als IVN-er aan mee! Voorafgaand aan de IVN thema-avond van 17 april hebben we een rondleiding door de TF in Terwijde gehouden met IVN-ers en buurtbewoners. Afgelopen 9 november was er in Utrecht een landelijke Tiny Forest conferentie, waarop de uitkomsten van het eerste jaar waarnemingen kenbaar werden gemaakt.

Wat is precies een Tiny Forest? Een stuk grond in een stedelijke omgeving zo groot als een tennisveld waarvan de grond een meter is afgegraven en vervolgens met lagen stro, schapenmest en grond weer wordt opgevuld. Hierin worden door basisschool leerlingen, BSO kids of biologie studenten 500 inheemse bomen en struiken aangeplant waarvan 35 soorten, waaronder b.v. boswilgen, essen, hulstbomen, aalbessen, ratelpopu-lieren, vlieren en hazelaars. Door de structuur van de bodem zitten er al gelijk veel schimmels, bacteriën, voedingsstoffen en lucht in de bodem. De bomen groeien hierdoor snel en spontaan komen er heel veel kruiden en beestjes.

1,5 jaar na de aanplanting bij de Tiny Forest Muziekplein Terwijde waren gedeeltes al ondoordringbaar! Dit bos is niet alleen een prettige plek voor vlinders, vogels, bijen, bodemdieren en kleine zoogdieren, maar ook voor mensen. Kinderen leren in het buitenlokaal over de natuur en buurtbewoners ontmoeten elkaar op een prettige en gezonde plek. De leerlingen zijn ook 'TF rangers', houden het bosje in de gaten en ruimen het afval op.

Tiny Forest biodiversiteitsonderzoek
Onderzoeksvrijwilligers, zowel beginners als experts zijn aan de slag

gegaan met het monitoren van de biodiversiteit in de Tiny Forests. Voorkennis is niet vereist. We kregen een training van het IVN en Fabrice Ottburg van Wageningen Environmental Research (WENR) over hoe je planten en dieren kunt herkennen en monitoren. Aan dit Citizen Science (onderzoek door burgers) doen gemiddeld 80% niet ivn-ers aan mee die meestal daarna wel lid worden.

Na de aanplant van de bomen zijn er verdeeld over de Tiny Forest twaalf matjes van 50 bij 50 cm op de bodem neergelegd. Tiny Forests trekken honderden verschillende plant- en diersoorten aan. Dat blijkt uit de tussenrapportage van het biodiversiteitsonderzoek, waarbij landelijk 148.255 waarnemingen zijn gedaan. Vrijwilligers hebben in totaal 595 diersoorten en plantsoorten gevonden. Dit varieert van regenwormen en duizendpoten tot spinnen en kikkers. Dit is exclusief de circa 35 verschillende soorten bomen en heesters die standaard in een Tiny Forest zijn aangeplant. Je moet natuurlijk ook altijd een nulmeting doen. Voor de aanleg van de Tiny Forest in Terwijde heeft Fabrice nulbeesten waargenomen. Het resultaat is verbluffend. Vanaf nu wordt ook de hoeveelheid CO2 vermindering en de waterbergingscapaciteit meegenomen in het onderzoek. Op 25 januari is er weer een trainingdag voor nieuwe vrijwilligers die in het Powell park gaan monitoren. Ik zal daar ook bij zijn om over het IVN te vertellen en mijn ervaringen te delen.

Hieronder onze waarnemingen in Tiny Forest Muziekplein Terwijde op 2 oktober:
Geen vogels (wel kraaien en zwanen ernaast); was wel tijdens

speelkwartier van de school.
In de lucht: veel wespen tegenover de ingang bij een wilg, Rode heidelibelle op het bord, een zweefvlieg (de blinde bij) op distelbloem, Bremschildwants (Piezodorus lituratus) op elseblad, vlieg op distelbloem en zwarte luizen op distel.

Waarnemingen onder de matjes:
Matje 1: 14 regenwormen, 4 kleine naaktslakken
Matje 4: 4 pissebedden, 2 kleine naaktslakken, 6 regenwormen
Matje 5: 5 regenwormen
Matje 6: 4 regenwormen
Matje 7: 4 regenwormen, 3 duizendpoten
Matje 9: 4 naaktslakken, 2 pissebedden, 6 regenwormen, mogelijk gangetje van een muisje
Matje 10: 3 naaktslakken, 6 regenwormen, slakkeneitjes
Matje 12: 8 regenwormen, 1 grote naaktslak, 1 kleine naaktslak, 2 pissebedden

Kruiden:
Hongaarse raket, Akkerdistel, Grote Kaardebol, Reukloze kamille, Berberis (struikje), Klein hoefblad, Bezemkruiskruid, Paardebloem, Canadese Fijnstraal, Rode klaver, Duizendblad, Witbol, Honingklaver en Bitterzoet

Locaties van de vier Tiny Forests in Utrecht:

Cremertuin aan de Cremerlaan in Lombok,
Muziekplein bij station Terwijde,
Tuin Eigenwijze Artan in het Baden Powellpark t/o de Saffier(laan 8) in de buurt van station Vaartse Rijn,
In het Utrecht Science Park, aan de Cambridelaan (in de 'Uithof').

Marijke Zoetelief

De werkgroepen in het Vecht & Plassengebied

Paddenstoelenwerkgroep

Contactpersoon: Hanni Meulemans-Mik
Email: hannimik@xs4all.nl
In het najaar iedere vrijdagochtend op paddenstoelenjacht

Jeugdwerkgroep en scharrelkids

Contactpersoon: Marijke Zoetelief
Email: marijkezoetelief@gmail.com

Werkgroep Commelinhof

Contactpersoon: Minke Schröder-Baron
Email: minke.schroder@ziggo.nl
Gehele jaar iedere vrijdagochtend open voor onderhoud.
Voor het publiek op zondagmiddag van 16 februari tot half mei open.
Adres: Park Vechtenstein, Maarssen

Waterwerkgroep

Contactpersoon: Marijke zoetelief
Email: marijkezoetelief@gmail.com

Vleermuizenwerkgroep

Contactpersoon: Wieneke Huls
Email: w.huls@online.nl

Wandelingenwerkgroep

Contactpersoon: Willemien Valewink
Email: w.valewink@hetnet.nl

Werkgroep excursies

Contactpersoon: Dries Klooster
Email: dries.klooster@telfort.nl
Aanvraag excursies: Truus Lefeber
Email: truus.ivnvp@gmail.com

Vogelwerkgroep

Contactpersoon: Annelies Speksnijder
Email: j.e.speksnijder@ziggo.nl

Werkgroep Stadsnatuur

Contactpersoon: Titia Kan-Boot
Email: titiakan@planet.nl

Werkgroep natuurkoffer

Contactpersoon: Vacant

Het bestuur

Voorzitter: John van Himbergen
Email: johnvanhimbergen@yahoo.com

Secretaris: Truus Lefeber
Email: truus.ivnvp@gmail.com

Penningmeester: Terenia de Reus
Email: t.de.reus@xs4all.nl

Bestuursleden: Marloes van der Beek, Christian Naethuys, Eugénie Weenink

Vertrouwenspersoon

Alle leden van IVN Vecht en Plassen die binnen de vereniging te maken krijgen met ongewenst gedrag of seksuele intimidatie kunnen mij contacten voor advies en hulp.

Agnes Janmaat
Telefoonnummer: 0346-243961

Nog wat werkgroepen

Werkgroep communicatie

Contactpersonen
De Bres: Jan van Schooten
Email: jcvanschooten@gmail.com
PR en communicatie: Marloes van der Beek
Email: marloes.ivn@gmail.com
Website: Harm Dotinga
Email: h.dotinga@hetnet.nl
Winkeltje: functie vacant

Werkgroep bijscholing

Contactpersoon: Marijke Zoetelief
Email: marijkezoetelief@gmail.com

Cursus werkgroepen

Werkgroep natuurscursus

Contactpersoon: Bernadet Sijmons
Email: inez.kollaard@planet.nl

Werkgroep Stadsnatuur

Contactpersoon: Joke van der Ham
Email: jh.ham@hccnet.nl

Werkgroep natuurgidsencursus

Contactpersoon: Joop Bouwman
Email: joopbouwman54@gmail.com

Via onze facebook pagina
<https://www.facebook.com/ivn-vechtplassen>

Van de Ledenadministratie

Beste mede IVN-ers,

In de afgelopen periode hebben wij vijf nieuwe leden mogen verwelkomen,

Sandra Verdonk
Aafje Maris
Ed Knegtel
Henric-Jan Blok
Marianne de Gier
Marieke Hagg

Een deel van hen zal mee gaan doen met de opleiding tot natuurgids anderen zijn gewoon lid geworden. Wat de reden ook is het is erg leuk dat je jullie erbij gekomen zijn. Van harte welkom.

Twee leden hebben ons verlaten.

Eugenie Weenink

Belangrijk in 2020

26 mrt: ALV
12 mei: bestuursvergadering
8 sept: bestuursvergadering
1 okt: gidsenvergadering
24 nov: bestuursvergadering
29 okt: werkgroepcoördinatoren overleg

Ook belangrijk in 2020

Nationale Buitenlesdag 7 april
Nationale Bijentelling 18 en 19 april
Slootjesdagen: 12-14 juni
ModderDag 29 juni
IVN etmaal: 22-23 augustus
Fête de la Nature 4, 5 en 6 september
Open monumentendagen: 12-13 september
IVN festival: 'Vier de natuur!' 19 september
Nacht van de nacht: 24 oktober
Natuurwerkdag: 7 november

Vakanties:
Voorjaarsvakantie: 22 februari – 1 maart
Meivakantie: 25 april – 3 mei
Zomervakantie: juli - augustus
Herfstvakantie: 18-25 oktober
Kerstvakantie: 21 december – 5 januari

De opening van de Commelinhof door Henk Verver. Henk heeft symbolisch het 492 bordje bij de Sneeuwkllokjesboom geplaatst. een mooie start van het stinzenplantenseizoen met een overvloed aan bloeiende sneeuwkllokjes en een dertigtal bezoekers.

ivn natuur
educatie

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

Aan de heer/mevrouw:

www.editoo.nl

Indien onbestelbaar dan graag retour zenden aan:
Ledenadministratie IVN Vecht & Plassengebied
T.a.v. Eugenie Weenink,
Boomstede 505, 3608 BK Maarssen